

Valvontaohjelma**Lupa- ja valvontaviraston ympäristönsuojelulain mukainen
valvontaohjelma ja jätelain mukainen valvontasuunnitelma vuodelle 2026****1 Tausta**

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 168 §:n mukaan Lupa- ja valvontaviraston on laadittava luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta ohjelma (*valvontaohjelma*). Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla. **Ympäristönsuojeluasetuksen** (713/2014) 30 §:n mukaan valvontaohjelmassa on oltava suunnitelma ohjelmakaudella toteutettavista erityyppisten luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista, tiedot muista säännöllisen valvonnan toimenpiteistä sekä kuvaus edellisen kauden valvontaohjelman tavoitteiden toteutumisesta.

Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan Lupa- ja valvontaviraston ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Ympäristönsuojeluasetuksen 29 § mukaan Lupa- ja valvontaviraston on käytettävä arvioinnissaan ainakin seuraavia perusteita: toiminnan mahdolliset ja tosiasialliset vaikutukset ihmisen terveyteen ja ympäristöön ottaen huomioon päästötasot ja -tyypit, onnettomuusriski sekä paikallisen ympäristön herkkyyks; ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten, etenkin lupa- ja ilmoituspäätöksiin sisältyvien määräysten, noudattaminen toiminnassa; toiminnanharjoittajan osallistuminen ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään; sekä muu laitosta koskeva valvonta, jos se vastaa osittain tai kokonaan tämän lain mukaista valvontaa.

Ympäristövalvonnan ohjeen ([Ympäristöministeriö 2/2016](#)) mukaisesti tarkastuskohteet ja -tiheys määritellään ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Valvontaluokat ovat:

- luokka 1: määräaikaistarkastus vähintään kerran vuodessa
- luokka 2: määräaikaistarkastus vähintään kerran kahdessa vuodessa
- luokka 3: määräaikaistarkastus vähintään kerran kolmessa vuodessa
- luokka 4: määräaikaistarkastus otantaperusteisesti kerran lupakaudessa, kuitenkin vähintään kerran 5–10 vuodessa.

Lisäksi Lupa- ja valvontaviraston valvontaohjelmassa on otettu huomioon Ympäristövalvonnan ohjetta täydentävä Ympäristöministeriön ”Ohje riskinarvioinnista ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan suunnittelussa” ([YM10/401/2017](#)). Sen mukaisesti riskinarviointi jakautuu toimialakohtaiseen ja laitospäätöksiin, joka tehdään jokaiselle ympäristöluvanvaraiselle kohteelle YLVA-tietojärjestelmässä.

Jätelain (646/2011) osalta on otettu huomioon, että 124 § mukaan toimivaltaisen valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa: harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä;

syntyy vaarallista jätettä; harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä; toimitaan jätteen välittäjänä tai toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Lupa- ja valvontaviraston on laadittava sellaisten edellä tarkoitettujen toimintojen, joihin liittyy/oletetaan liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja, tarkastuksia ja muuta valvontaa varten suunnitelma. Samoin on laadittava suunnitelma jätteen ammattimaisen kuljettamisen ja jätteen välittämisen valvontaa varten. Nämä suunnitelmat on tässä yhdistetty ympäristönsuojelulain 168 §:n valvontaohjelmaan ja ne perustuvat arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.

2 Valvonnan maksullisuudesta

Lupa- ja valvontavirasto voi **ympäristönsuojelulain** 205 §:n mukaisesti periä maksun laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta; onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa (169 §) ja kiellon tai määräyksen noudattamisen (175 tai 176 §) tai toiminnan keskeyttämisen (181 §) valvomiseksi tehtävistä tarkastuksista sekä valvontatoimista, jotka ovat tarpeen pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta tehdyn päätöksen (136 §) noudattamisen varmistamiseksi.

Jätelain 144 §:n mukaisesti maksun voi periä jätelain 124 §:ssä tarkoitetuista laitosten ja yritysten määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista, jotka perustuvat 124 §:ssä tarkoitettuihin suunnitelmiin; tarkastuksista, jotka ovat tarpeen jätteen siirtoasetuksen noudattamisen valvomiseksi sekä tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 126–128 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Maksujen suuruus määräytyy *Valtioneuvoston asetuksen Lupa- ja valvontaviraston maksuista vuonna 2026 (1177/2025)* mukaan.

3 Valvontasuunnitelma

Ympäristövalvontaa toteutetaan **valvontasuunnitelman** mukaisesti. Lupa- ja valvontaviraston on laadittava 168 §:ssä tarkoitettu valvontasuunnitelma kahden vuoden kuluessa lain ympäristönsuojelulain muuttamisesta (817/2025) voimaantulosta. Sen laatimiseen asti ovat voimassa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten laatimat valvontasuunnitelmat.

Valvonnan painopiste on ympäristölupien säännöllisessä valvonnassa. Lisäksi lupa- ja valvontavirasto tekee ympäristönsuojelu-, vesi-, jäte- ja kemikaalilakien sekä merenkulun ympäristönsuojelulain mukaista laillisuusvalvontaa. Valvonta kohdennetaan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen kannalta keskeisiin valvontatehtäviin.

4 Valvontaohjelma vuodelle 2026

Ministeriöiden ja Lupa- ja valvontaviraston välisessä tulossopimuksessa vuosille 2026–2029 on asetettu tavoitteeksi ”Valvonnan vaikuttavuuden oikea-aikaisuuden ja riskiperusteisuuden parantuminen vuosittain. Valtakunnallinen valvontaohjelma sekä tuottajavastuun valvontasuunnitelma on tehty, käytössä ja toteutuu 100 %.”

Lupa- ja valvontavirasto valvoo YLVA-tietojärjestelmän mukaan noin 4 000 **ympäristöluvanvaraisen** kohteen toimintaa. Näillä määräaikaistarkastuksia tehdään vuonna 2026 riskinarvioinnilla määritettyihin valvontaluokkiin perustuen 1 347 kohteeseen (liite 2).

Lisäksi määräaikaistarkastuksia tehdään valvontakohteisiin, jotka vuoden 2026 aikana saavat uuden ympäristölupapäätöksen, aloittavat toimintansa tai lopettavat toimintansa. Maa-ainesluvallisia kohteita tarkastetaan tarvittaessa ja yhteislupaan liittyvän ympäristöluvan valvontaohjelman mukaisesti. Tarvittaessa tehdään tarkastuksia turvetuotantoalueille, joilla ei ole ympäristölupaa, sekä alueille, joita mahdollisesti tullaan ottamaan turvetuotantoon tai rahkasammalen nostoon. Salaisiksi luokiteltujen puolustusvoimien, rajavartiolaitoksen ja huoltovarmuuskeskuksen kohteiden vuosittainen valvonta toteutetaan erillisen ei-julkisen ohjelman mukaan riskinarvioon perustuvan valvontaluokituksen mukaisesti.

Rekisteröitävien toimintojen osalta jätekuljetuksia tarkastetaan poliisin liikennevalvonnan yhteydessä ja tarvittaessa muutoin. Jätelain 124 § mukaisia tarkastuksia tehdään tämän valvontaohjelman mukaisten määräaikaistarkastusten yhteydessä ja valvontasuunnitelman mukaisesti. MARA-asetuksen mukaisia kohteita tarkastetaan tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan.

Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta tehtyjen päätösten valvontatoimia ovat mm. valvontakäynnit puhdistustyömaalla, loppuraporteista annettavat lausunnot ja jälkitarkkailutoimenpiteiden valvonta. Tällaisia valvontakohteita, joihin valvontatoimia voidaan kohdistaa, arvioidaan olevan vuonna 2026 noin 400–500. Valvontakäyntejä kohteisiin tehdään käytettävissä olevien resurssien ja kohteen riskinarvion mukaan. Lisäksi tehdään muuta valvontaa, kuten maaperän pilaantuneisuudesta ja puhdistamistarpeesta tehtyjen selvitysten arviointia ja niistä lausumista sekä kehotuksia.

Muita säännöllisen valvonnan toimenpiteitä ovat kuukausi-, osavuosi- ja vuosiraporttien sekä muiden päätöksissä määrättyjen raporttien tarkastaminen luvanvaraisilta, rekisteröidyiltä ja ilmoitusvelvollisilta kohteilta sekä toimintansa jo lopettaneilta, mutta jälkitarkkailuun veloitetuilta kohteilta (esimerkiksi kaatopaikat). Lisäksi tarkastetaan muita lupa-, rekisteröinti- tai ilmoituspäätöksessä määrättyjä selvityksiä ja suunnitelmia sekä käsitellään häiriö- ja yleisöilmoituksia.

Valvonnassa esiin tulevaan ympäristöluvan vastaiseen toimintaan tai muiden laitosta velvoittavien säädösten laiminlyönteihin liittyy tarvittaessa tarkastus, jonka tavoitteena on saavuttaa laillinen tila. Lisäksi käytetään tarvittaessa hallintopakkoa. Ympäristörikkomusten yhteydessä arvioidaan aina myös poliisille tehtävän tutkintapyyntöjen tarpeellisuus.

Valvontaohjelmaa päivitetään tarvittaessa vuoden 2026 aikana kohteiden riskinarvioinnin perusteella.

Valtioneuvoston asetuksen ympäristönsuojelusta (713/2014) 30 §:n mukainen kuvaus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) edellisen kauden (2025) valvontaohjelmien tavoitteiden toteutumisesta esitetään erillisessä asiakirjassa ELY-keskuskohtaisesti (liite 3).

Asian on esitellyt ryhmäpäällikkö Anu Lillunen ja ratkaissut osastopäällikkö Tommi Muilu. Asiakirja on hyväksytty sähköisesti, mistä on merkintä asiakirjan viimeisellä sivulla.

LIITTEET

Liite 1. Lupa- ja valvontaviraston ympäristönsuojelulain mukaisten määräaikaistarkastusten määrä vuonna 2026 (valvontaluokat, yksiköt, päätoimialat, maakunnat)

Liite 2 (Ei verkkoversiossa). Lupa- ja valvontaviraston ympäristönsuojelulain mukaiset määräaikaistarkastukset vuonna 2026 (valvontakohteet, maakunnat, kunnat, päätoimialat, valvontaluokat)

Liite 3. Kuvaus ELY-keskusten vuoden 2025 valvontaohjelmien tavoitteiden toteutumisesta

JAKELU

Elinvoimakeskukset

Kuntaliitto/Kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset

Lupa- ja valvontaviraston osastot

Pelastuslaitokset

Suomen ympäristökeskus (SYKE)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

Ympäristöministeriö / Ilmasto- ja ympäristönsuojeluosasto / Päästöt- ja ympäristöriskit yksikkö

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihte: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

LIITE 1

Taulukko 1. Ympäristönsuojelulain mukaisten määräaikaistarkastusten ja Lupa- ja valvontaviraston valvomien kohteiden määrä vuonna 2026 eri valvontaluokissa.

Valvontaluokka	Määräaikaistarkastuksia	Kohteita
1	146	160
2	334	627
3	708	2 071
4	140	1 086
Puuttuu	19	105
Kaikki yhteensä	1 347	4 049

Taulukko 2. Ympäristönsuojelulain mukaisten määräaikaistarkastusten ja Lupa- ja valvontaviraston valvomien kohteiden määrä vuonna 2026 yksiköittäin ja ryhmittäin.

Yksikkö, ryhmä	Määräaikaistarkastuksia	Kohteita
Kiertotalous	244	945
Jätehuollon valvonta 1	104	302
Jätehuollon valvonta 1 tai 2	5	16
Jätehuollon valvonta 2	135	627
Luonnonvarat	320	902
Kaivosten valvonta	53	189
Pohjavesien suojelu ja luonnonvarojen oton valvonta	1	11
Turvetuotannon valvonta	266	702
Teollisuus	250	585
Kemianteollisuuden valvonta	73	194
Metsäteollisuuden valvonta	64	113
Muun teollisuuden valvonta	113	278
Vesiympäristö	219	797
Eläinsuojien ja kalankasvatuksen valvonta	219	797
Yhdyskunnat ja infra	314	808
Energiantuotannon ja infran valvonta	167	444
Jätevedenpuhdistamoiden valvonta	147	364
Kaikki yhteensä	1 347	4 038

Taulukko 3. Ympäristönsuojelulain mukaisten määräaikaistarkastusten ja Lupa- ja valvontaviraston valvomien kohteiden määrä vuonna 2026 päätoimialoittain.

Päätoimiala	Määräaikaistarkastuksia	Kohteita
Ampumarata	5	12
Armeija	13	61
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	34	76
Eläinsuojat	133	486
Energiantuotanto	92	192
Jätteenkäsittely	187	481
Kaatopaikka	68	484
Kalankasvatuslaitos	71	247
Kemianteollisuus	55	136
Keräyspaikka/ Pienjäteasema	2	6
Koneellinen kullankaivu	19	97
Liikenne	32	86
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto	33	90
Metalliteollisuus	51	124
Metsäteollisuus	53	85
Mineraalituotteiden valmistus	8	14
Muu toiminta	22	82
Nahan tai tekstiilien laitosmainen tuotanto tai käsittely	3	14
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	9	30
Polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	30	91
Turkistarha	12	58
Turvetuotanto	266	702
Yhdyskuntajäteveden puhdistamo	148	370
Muu	1	4
Kaikki yhteensä	1 347	4 028

Taulukko 4. Ympäristönsuojelulain mukaisten määräaikaistarkastusten ja Lupa- ja valvontaviraston valvomien kohteiden määrä vuonna 2026 maakunnittain.

Maakunta	Määräaikaistarkastuksia	Kohteita
Etelä-Karjala, Kymenlaakso	84	237
Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa	280	775
Etelä-Savo	33	114
Kainuu	24	96
Kanta-Häme, Päijät-Häme	69	206
Keski-Suomi	62	221
Lappi	94	306
Pirkanmaa	92	263
Pohjois-Karjala	44	121
Pohjois-Pohjanmaa	122	371
Pohjois-Savo	65	207
Satakunta, Varsinais-Suomi	244	713
Uusimaa	134	419
Kaikki yhteensä	1 347	4 049

Tämä asiakirja LVV-U/30493/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/30493/2026 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Muilu Tommi 03.02.2026 12:36

Esittelijä Lillunen Anu 03.02.2026 12:16